Verzen over de geest van vertrouwen Xinxin Ming

Jianzhi Sengcan 529-613 (J. Kanchi Sōsan)

De grote weg is niet moeilijk
voor wie geen voorkeuren heeft.
Wanneer liefde en haat beide afwezig zijn,
wordt alles helder en onversluierd.
Maak je echter ook maar het kleinste onderscheid,
dan wijken hemel en aarde oneindig ver uiteen.
Wil je de waarheid zien,
wees dan nergens voor of tegen.
Het vergelijken van wat je bevalt met wat je niet bevalt,
is de ziekte van de geest.
Als je de diepste betekenis van de dingen niet begrijpt,
wordt je onontbeerlijke gemoedsrust onnodig verstoord.

De weg is volmaakt als onmetelijke ruimte
waarbinnen niets ontbreekt en niets overbodig is.
Werkelijk, omdat wij steeds weer het een aanvaarden en het ander afwijzen,
zien wij de ware aard van de dingen niet.
Leef noch verstrikt in uiterlijke zaken,
noch met een innerlijk gevoel van leegte.
Wees gelijkmoedig binnen de eenheid van alle dingen
en zulke onjuiste denkbeelden verdwijnen vanzelf.
Als je probeert activiteit tot rust te brengen om tot passiviteit te komen,
zal juist je poging daartoe je met activiteit vervullen.
Zolang je of tot het een of tot het ander overhelt,
zul je nooit eenheid kennen.

Wie niet leeft volgens de enige weg
schiet tekort zowel in activiteit als in passiviteit,
zowel in gerichtzijn naar buiten als in onthechting.
Als je de realiteit van de dingen ontkent,
ontgaat je hun werkelijkheid;
als je de oppervlakkigheid van de dingen benadrukt,
ontgaat je hun ware bestaan.
Hoe meer je erover praat en denkt,
des te verder dwaal je van de waarheid af.
Houd op met praten en denken
en er is niets dat je niet zult begrijpen.
Terugkeren naar de kern betekent de diepere zin ontdekken,
maar ijdele schijn najagen betekent de bron over het hoofd zien.
Op het moment van de innerlijke verlichting
overstijg je de oppervlakkige schijn en leegte.
De ogenschijnlijke veranderingen in de wereld van oppervlakkigheden
komen ons reëel voor door onze onwetendheid.
Zoek niet naar de waarheid;
houd er alleen mee op vaststaande meningen te koesteren.

Laat de staat van dualisme achter je;
vermijd zorgvuldig alles wat daartoe leidt.
Als er zelfs maar een spoor is
van zus en zo, van goed en slecht,
raakt je diepste wezen verstrikt in verwarring.
Wees, hoewel alle dualiteiten komen van het Ene,
zelfs niet aan dit Ene gehecht.
Als je geest rustig de weg volgt,

kan niets ter wereld je nog kwetsen,
en wanneer iets niet langer kwetsend is,
verandert het van aanzicht.
Als er geen kritische gedachten opkomen,
houdt de oude geest op te bestaan.
Als gedachte-objecten verdwijnen,
verdwijnt het denkende subject,
net zoals de dingen verdwijnen wanneer de geest verdwijnt.
Dingen zijn objecten omdat er een subject oftewel geest is;
en de geest is een subject omdat er objecten zijn.
Zie de onderlinge afhankelijkheid tussen deze beide
en de fundamentele waarheid: het éénzijn van de leegte.
In deze leegte zijn beide niet van elkaar te onderscheiden
en elk bevat in zichzelf de hele wereld.
Als je geen onderscheid maakt tussen grof en fijn
raak je niet star en bevooroordeeld.

Leven volgens de grote weg
is gemakkelijk noch moeilijk.
Maar heb je een beperkte kijk,
dan ben je angstig en onzeker:
hoe meer je je haast, des te langzamer kom je vooruit.
Gehechtheid beperkt zich niet tot één gebied;
zelfs als je je hecht aan het idee van verlichting
ben je al op de verkeerde weg.
Laat de dingen eenvoudigweg zoals ze zijn
en er zal komen noch gaan meer bestaan.

Pas je aan aan de aard van de dingen
en je zult je vrij en ongestoord kunnen bewegen.
Als je gedachten aan banden zijn gelegd, is de waarheid verborgen,
want alles is dan vuil en troebel.
De neerdrukkende gewoonte alles te bekritiseren
veroorzaakt ergernis en afmatting.
Welk voordeel valt er te behalen
uit kieskeurigheden en vooroordelen?
Als je de ene weg wilt bewandelen,
keur dan zelfs de zintuig- en ideeënwereld nooit af.
Ja, deze volledig aanvaarden
staat zelfs gelijk aan ware verlichting.
De wijze streeft niets na,
maar de dwaas slaat zichzelf in de boeien.
Er is maar één dharma, er zijn er geen vele;
domme hunkeringen veroorzaken al het onderscheid.
Met een geest vol vooroordelen de Geest zoeken
is de grootste van alle fouten.

Rust en onrust komen voort uit illusie;
binnen de verlichting bestaat geen voorkeur of afkeer.
Alle tegenstellingen ontstaan uit onjuiste conclusies.
Deze zijn als denkbeeldige bloemen in de lucht:
het is dwaasheid ze te willen vastgrijpen.
Winst en verlies, goed en kwaad:
Zet zulke gedachten meteen definitief van je af.

Als het oog nooit slaapt,

lossen alle dromen vanzelf op.
Als de geest geen onderscheid maakt,
zijn de tienduizend dingen om je heen zoals ze zijn,
komen ze alle uit dezelfde kern voort.
Als je het mysterie van deze gemeenschappelijke essentie begrijpt,
ben je bevrijd uit alle verwarring.
Als je alle dingen als gelijkwaardig beschouwt,
heb je de tijdloze essentie van het zelf bereikt.
Er zijn geen vergelijkingen en analogieën meer mogelijk
als er geen oorzaken, geen onderlinge verbanden meer bestaan.

Als je beweging in stilte bestudeert
en stilte in beweging,
verdwijnen stilte en beweging allebei.
Als zulke tegenstellingen verdwijnen,
kan eenheid zelf niet bestaan.
Op deze hoogste waarheid
is geen enkele wet of beschrijving van toepassing.

Voor de alomvattende geest die in overeenstemming is met de weg
verdwijnt al het egocentrische streven.
Twijfels en aarzelingen lossen zich op
en een leven vol vertrouwen wordt mogelijk.
Met één sprong zijn wij uit onze gevangenschap bevrijd;
niets kleeft ons meer aan en er is niets waaraan wij nog vastklampen.
Alles is leeg, helder, vanzelfsprekend,
als we niet langer overal ons denkvermogen op loslaten.
Hier tellen gedachte, gevoel, kennis en verbeelding niet meer.

In deze wereld van het pure zijn
is er noch zelf noch iets anders dan zelf.

Zeg, om je regelrecht op deze werkelijkheid af te stemmen,
wanneer je twijfel voelt opkomen, eenvoudig: "Niet twee."
In dit 'niet twee' is niets afgescheiden,
niets buitengesloten.
Ongeacht waar of wanneer,
verlichting betekent dat je in deze waarheid doordringt.
En deze kan in tijd of ruimte niet groter of kleiner worden;
erbinnen duurt een enkele gedachte tienduizend jaar.

Leegte hier, leegte daar,
maar het oneindige heelal
is altijd zichtbaar om je heen.
Oneindig groot en oneindig klein;
geen verschil, want definities zijn verdwenen
en nergens zijn grenzen te zien.
Evenzo met zijn en niet-zijn.
Verspil geen tijd aan twijfels en redeneringen
die hiermee niets te maken hebben.
Eén ding, alle dingen:
houd je er niet afzijdig van, leef er middenin,
zonder kieskeurig te zijn.
Als je dit steeds blijft beseffen,
maak je je geen zorgen om onvolmaaktheid.
Leven naar dit geloof is de weg naar eenheid,
want wat niet gescheiden is, is één met de geest die zich overgeeft.

Woorden!

De weg kan niet door taal worden uitgedrukt,

want zij kent

geen gisteren

geen morgen

geen vandaag.

uit: Dennis Genpo Merzel: 1993. Het oog slaapt nooit. Naar de kern van zen, p. 150-155. Dit is de Nederlandse vertaling van: The Eye That Never Sleeps. Dennis Genpo Merzel. Shambhala Publications. Boston, 1991.